

SELETUSKIRI

Rahandusministri määruse „Krediiditeaberegistri põhimäärus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga kehtestatakse krediiditeaberegistri põhimäärus. 10.06.2026 võeti Riigikogus vastu krediiditeabe jagamise seadus¹, mille ühe keskse osana reguleeritakse krediiditeaberegistri loomist, pidamist ja toimimist ning sellega seotud nõudeid. Krediiditeaberegister on riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, mille vastutav töötleja on Rahandusministeerium. Andmekogu pidamine delegeeritakse halduslepingu ja kontsessioonilepingu alusel eraõiguslikule juriidilisele isikule (registripidaja).

Krediiditeaberegistri peamine eesmärk on koondada andmeid inimese finantskohustuste kohta ning toetada seeläbi krediidiandjat krediidivõimelisuse hindamisel, võimaldades talle juurdepääsu ajakohasele ja usaldusväärsele teabele inimese finantskohustuste kohta. Õiged ja ajakohased andmed aitavad täita krediidivõimelisuse hindamise laiemat eesmärki – ennetada ülelaenamise ja makseraskuste tekkimise riski.

Krediiditeaberegistrisse kogutakse andmeid üksnes Finantsinspeksiooni või teise riigi järelevalveasutuse tegevusloa alusel tegutsevatelt ettevõtjatelt, et tagada registris sisalduvate andmete usaldusväärsus ja kvaliteet. Krediiditeabe andjateks on:

- 1) krediidasutused;
- 2) krediidiandjad;
- 3) nn ühisrahastusplatvormid;
- 4) välisriigi krediidasutuse või krediidiandja Eestis asutatud filiaalid;
- 5) krediidiinkassod.

Lisaks krediidivõimelisuse hindamiseks vajalike andmete koondamisele ja krediidiandjatele kättesaadavaks tegemisele luuakse registri kaudu tarbijale mugav võimalus saada terviklik ülevaade oma finantskohustustest. Samuti võimaldatakse tarbijal esitada kasutajasõbralikul viisil avaldus enda kandmiseks tarbijakrediidilepingu sõlmimise piirangutega tarbijate nimekirja (nn laenukeelu nimekirja). Registri kaudu tagatakse tarbijale ka läbipaistev ülevaade sellest, kes, millal ja millisel eesmärgil on tema andmeid registrist küsinud.

Registrisse edastatud andmete õigsuse eest vastutab krediiditeabe andja. Registris sisalduvate andmete usaldusväärsus tagatakse nii seadusest tulenevate andmete esitamise kohustuste kui ka ajakohastamise nõuete kaudu.

Käesoleva eelnõuga kehtestatakse krediiditeaberegistri põhimäärus, milles sätestatakse muu hulgas:

- 1) vastutava ja volitatud töötleja ülesanded;
- 2) registrisse kogutavate andmete täpsem koosseis;
- 3) andmete juurdepääsu võimaldamise kord;
- 4) tehnilised ja korralduslikud kaitsemeetmed;

¹ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/9da932aa-06d9-4eaa-ad47-be8fdaddc7d3/krediiditeabe-jagamise-seadus/>

5) muud registri toimimiseks vajalikud korralduslikud küsimused.

Määrus kehtestatakse krediiditeabe jagamise seaduse § 6 lõike 5 alusel.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu on ette valmistanud ja seletuskirja koostanud Rahandusministeeriumi finantsteenuste poliitika osakonna nõunik Mirjam Rannula (5646 7227, mirjam.rannula@fin.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu personali- ja õigusosakonna keeletoimetaja Heleri Piip (telefon 5303 2849; e-post heleri.piip@fin.ee). Eelnõu ja seletuskirja õigusekspertiisi on teinud personali- ja õigusosakonna õigusloome valdkonna juht Virge Aasa (telefon 5885 1493; e-post virge.aasa@fin.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Paragrahv 1 – krediiditeaberegistri mõiste ja nimetus

Eelnõu § 1 lõikes 1 määratletakse krediiditeaberegister krediiditeabe jagamise seaduse alusel asutatud riigi infosüsteemi kuuluva andmekoguna. Sätte eesmärk on selgelt määratleda registri õiguslik staatus ning rõhutada registri kuuluvust riigi infosüsteemi. Registri kuulumine riigi infosüsteemi tagab muu hulgas sellele kohalduvad nõuded andmekaitse, infoturbe, andmete tervikluse, järelvalve ja läbipaistvuse osas.

Lõikes 2 sätestatakse registri ingliskeelne nimetus *Register of Credit Information*. Ühtse ingliskeelse nimetuse kasutamine aitab tagada õigusselguse ning väldib registri nimetuse erinevat tõlgendamist või tõlkimist.

Paragrahv 2 – krediiditeaberegistri turvaklass ja turbeaste

Paragrahvis sätestatakse krediiditeaberegistri turvaklass ja turbeaste, mis on määratud küberturvalisuse seaduse (KüTS) § 7 lõike 5 alusel Vabariigi Valitsuse kehtestatud määruse „Võrgu- ja infosüsteemide küberturvalisuse nõuded“ kohaselt. Nõuete eesmärk on tagada infosüsteemides ja andmekogudes töödeldavate andmete piisav turvalisuse tase ning maandada andmete konfidentsiaalsuse, tervikluse ja käideldavusega seotud riske. Krediiditeaberegistri infosüsteemi turbeaste on kõrge.

Krediiditeaberegistri turvaklass on K2T1S2. Hinnates krediiditeaberegistri kättesaadavust kasutajatele, on registri lubatud summaarne seisak nädalas kuni 2 tundi ja käideldavuse turvaosaklass seega K2. Kuna registris töödeldavate andmete õigsuse eest vastutab andmete esitaja, saab andmeid kontrollida. Kuna kasutajaid, kes saavad teha süsteemis muudatusi, on vähe, pole vajalik pidev kontroll. Ajakohasuse kontrolle tehakse erijuhtudel ja vastavalt vajadusele. Tervikluse turvaosaklass on sellest tulenevalt T1. Kuna registri osade andmete kasutamine on lubatud ainult kindlatele kasutajagruppidele ja juurdepääs teabele on lubatav juurdepääsu taotleva isiku teadmisvajaduse korral, on konfidentsiaalsuse turvaosaklassiks põhjendatud määrata S2. Võttes arvesse registris sisalduvate andmete tundlikku iseloomu, on põhjendatud määrata turbeastmeks kõrge.

Paragrahv 3 – vastutav ja volitatud töötlejad

Krediiditeaberegistri vastutav töötleja on Rahandusministeerium (lõige 1) ja volitatud töötleja isik, kellele on krediiditeabe jagamise seaduse §-i 12 alusel antud ainuisikuliselt õigus krediiditeaberegistrit pidada (*registripidaja*).

Paragrahv 4 – vastutava töötleja ülesanded

Sättes loetletakse vastutava töötleja peamised ülesanded ja kohustused seoses krediiditeaberegistriga. Rahandusministeerium juhib krediiditeaberegistri pidamist, andes

registripidajale juhiseid ja korraldusi; arendab koostöös registripidajaga registrit; kontrollib registripidaja tegevust ja isikuandmete töötlemise nõuetelevastavust, küsib selgitusi, teeb ettepanekuid puuduste kõrvaldamiseks ning täidab muid vastutavale töötlejale seaduse või muude õigusaktidega pandud ülesandeid.

Mitmed vastutava töötleja ülesanded delegeeritakse registripidajale.

Paragrahv 5 – volitatud töötleja ülesanded

Paragrahviga sätestatakse krediiditeaberegistri volitatud töötleja ülesanded. Volitatud töötleja on registripidaja, kes tagab registri igapäevase toimimise ning registriteenuse osutamise kooskõlas krediiditeabe jagamise seadusest, isikuandmete kaitse õigusest, küberturvalisuse nõuetest ja muudest asjakohastest õigusaktidest tulenevate nõuetega.

Registripidaja ülesannete sätestamise eesmärk on tagada krediiditeaberegistri järjepidev, turvaline ja õiguspärane toimimine olukorras, kus andmekogu pidamine on delegeeritud kontsessioonilepingu alusel eraõiguslikule juriidilisele isikule. Arvestades registris töödeldavate andmete tundlikkust ja nende olulisust krediidivõimelisuse hindamisel ning isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaid nõudeid, peab volitatud töötleja ülesannete ring olema selgelt määratletud ning hõlmama nii tehnilisi, organisatsioonilisi kui ka õiguslikke kohustusi.

Registripidaja keskseks ülesandeks on registriteenuse nõuetekohase toimimise tagamine, sealhulgas andmete kogumine, haldamine ja säilitamine ning registri arendamise, testimise ja hooldamise korraldamine. Sellega tagatakse registri töökindlus, kasutusmugavus ja võimekus vastata õigusaktidest tulenevatele nõuetele ning registri kasutajate vajadustele. Samuti peab registripidaja tegema vastutavale töötlejale ettepanekuid registri edasiarendamiseks, võimaldades registrit ajakohastada vastavalt tehnoloogia arengule, kasutuspraktikale ja õigusruumi muutustele.

Olulise osa registripidaja ülesannetest moodustavad isikuandmete kaitse ja andmetöötluse õiguspärasusega seotud kohustused. Volitatud töötleja vastutab andmetöötlustoimingute õiguspärasuse ning isikuandmete töötlemise nõuete täitmise eest, sh selle eest, et registriandmeid töödeldakse üksnes õiguspärasel eesmärgil, vajalikus ulatuses ja üksnes selleks õigustatud isikute poolt. Registre sisalduvate andmete tundlikkust arvestades on oluline tagada ka see, et registripidaja enda töötajate juurdepääs andmetele oleks piiratud üksnes tööülesannete täitmiseks vajalikus ulatuses.

Paragrahvis nähakse ette ka kohustused, mis on vajalikud registri läbipaistvuse ja kontrollitavuse tagamiseks. Selleks peab registripidaja pidama arvestust andmete väljastamise aja, koosseisu, andmesaajate ning väljastamise viisi üle. Vastav logimine on vajalik nii andmesubjektide õiguste tagamiseks kui ka võimalike rikkumiste või vaidluste korral tagantjärele kontrolli võimaldamiseks. See võimaldab muu hulgas tagada tarbijale ülevaate sellest, kes, millal ja millisel eesmärgil on tema andmeid registrist kasutanud.

Eraldi on rõhutatud volitatud töötleja ülesandeid infoturbe ja küberturvalisuse tagamisel. Registripidaja peab tagama registri käideldavuse ning andmete tervikluse ja konfidentsiaalsuse kooskõlas KÜTS-is kehtestatud nõuetega. Selleks korraldab registripidaja muu hulgas registri turvaauditite tellimise ja läbiviimise ning tagab auditites tehtud soovitude rakendamise. Sellised meetmed on vajalikud, et vähendada andmeleketest, teenusekatkestustest või volitamata juurdepääsust tulenevaid riske.

Registripidajal on oluline roll ka registrile juurdepääsu korraldamisel. Registriga liidestamine ja juurdepääsuõiguste andmine ei toimu automaatselt, vaid registripidaja kontrollib eelnevalt õigusliku aluse olemasolu ning isiku või asutuse tehnilist võimekust registri kasutamiseks. Samuti on volitatud töötlejal õigus juurdepääsuõigus ära võtta, kui selleks esineb alus. Vastav regulatsioon aitab tagada, et registrile pääsevad ligi üksnes selleks õigustatud ja tehniliselt valmis osapooled.

Paragrahvis sätestatakse ka teenuse toimepidevuse tagamisega seotud kohustused. Registripidaja vastutab teenuseintsidentide lahendamise, tehnilise toe osutamise ning registri andmeandjate teavitamise eest olukordades, kus registri toimimist takistavad asjaolud võivad mõjutada andmete esitamise või kasutamise võimalikkust. Õigeaegne teavitus on vajalik krediitvõimelisuse hindamise protsessi toimimise tagamiseks ning registri kasutajate õiguspärase ootuste kaitseks.

Lõpuks nähakse ette üldklausel, mille kohaselt täidab registripidaja ka muid seadusest, muudest õigusaktidest või vastutava töötleja juhistest tulenevaid ülesandeid. Selline regulatsioon võimaldab tagada registri paindliku toimimise ning reageerida tulevikus tekkivatele praktilistele vajadustele ilma, et iga üksik ülesanne peaks olema õigusaktis ammendavalt ette nähtud.

Kuigi registri igapäevane pidamine ja tehniline haldamine on delegeeritud registripidajale, säilib Rahandusministeeriumil registri üle sisuline kontrollifunktsioon. Rahandusministeerium kontrollib registripidaja tegevuse õiguspärasust, vastavust õigusaktidele, registri eesmärkidele ning sõlmitud halduslepingule ja kontsessioonilepingule. See hõlmab muu hulgas järelevalvet registri toimimise, andmetöötluse õiguspärasuse, infoturbe nõuete täitmise ning teenuse kvaliteedi üle. Rahandusministeeriumi kontrollifunktsioon on vajalik, et tagada riigi infosüsteemi kuuluva andmekogu toimimine kooskõlas avalike huvidega ja et registripidaja täidab talle pandud ülesandeid nõuetekohaselt.

Paragrahv 6 – krediiteabe andja ülesanded

Paragrahvi sätestatakse krediiteabe andja ülesanded krediiteaberegistri andmete esitamisel. Krediiteabe andjal on keskne roll registris sisalduvate andmete kvaliteedi, usaldusväärsuse ja turvalisuse tagamisel, kuna registri toimimise eelduseks on õigete, ja ajakohaste andmete olemasolu.

Paragrahvi kohaselt vastutab krediiteabe andja registripidajale edastatud andmete õigsuse, ajakohasuse ning andmetöötluse seaduslikkuse eest. Vastava kohustuse eesmärk on tagada, et krediitvõimelisuse hindamisel tuginetakse usaldusväärsele teabele, mis kajastab inimese finantskohustusi tegelikkusele vastavalt. Arvestades krediiteaberegistri eesmärki toetada vastutustundlikku laenamist ja ennetada ülelaenamise riske, on oluline, et registris sisalduvad andmed oleksid ajakohased ning kajastaksid tegelikku olukorda võimalikult täpselt. Kuna registripidajal puudub sisuline võimalus hinnata iga üksiku krediidisuhte aluseks olevaid faktilisi asjaolusid, lasub andmete õigsuse ja ajakohasuse eest vastutus eeskätt krediiteabe andjal kui tarbijaga krediidisuhtes oleval isikul.

Lisaks nähakse ette krediiteabe andja kohustus teostada järelevalvet oma kasutajate üle. Selline kohustus on vajalik, et tagada registri kasutamine üksnes õiguspärasel eesmärgil ja selleks volitatud isikute poolt. Praktikas tähendab see, et krediiteabe andja peab rakendama

sisemisi kontrollimehhanisme ning tagama, et registrile juurdepääsu omavad töötajad või muud kasutajad kasutavad registrit üksnes seaduses ettenähtud tingimustel.

Paragrahvis sätestatakse ka krediiditeabe andja koostöökohustus registripidaja ja vastutava töötlejaga. Selle kohaselt peab krediiditeabe andja vajaduse korral andma registrisse esitatud andmete kohta selgitusi ning osalema registrisse kandmata jäänud või ebaõigete andmete parandamises. Vastav kohustus aitab tagada registri andmekvaliteedi ning võimaldab võimalikele vigadele või tehnilistele tõrgetele kiiresti reageerida. Kuna registris sisalduv teave mõjutab otseselt inimese krediidivõimelisuse hindamist, peab ebaõigete või puudulike andmete parandamine toimuma tõhusalt ja viivitamata.

Eraldi nähakse ette krediiditeabe andja kohustus rakendada registri turvanõuetele vastavaid organisatsioonilisi, füüsilisi ja infotehnoloogilisi turvameetmeid. Kohustuse eesmärk on tagada andmete käideldavus, terviklus ja konfidentsiaalsus kogu andmetöötlusahela vältel, sealhulgas andmete registrisse edastamisel ja registri kasutamisel. Arvestades registris töödeldavate andmete tundlikkust, on vajalik, et krediiditeabe andjad rakendaksid järjepidevalt piisavaid turvameetmeid, mis vähendavad volitamata juurdepääsu, andmete muutmise või kadumise riske.

Paragrahvis sätestatud ülesannete kogum toetab krediiditeaberegistri üldeesmärki tagada krediidivõimelisuse hindamiseks kasutatavate andmete kvaliteet, usaldusväärsus ja turvalisus. Samuti aitab see kaasa avalikkuse ja turuosaliste usalduse kujundamisele registri suhtes.

Paragrahv 7 – krediiditeaberegistri andmed

Lõikes 1 täpsustatakse krediiditeabe jagamise seaduses sätestatud krediiditeaberegistrisse kantavate andmete koosseisu. Sätte eesmärk on konkretiseerida seaduses sätestatud andmekategooriaid ning tagada krediidivõimelisuse hindamiseks vajalike andmete ühtne, võrreldav ja piisavalt täpne arusaam andmete sisust.

Registrisse kantavate andmete koosseis on kujundatud lähtudes krediiditeaberegistri eesmärgist toetada krediidiandja krediidivõimelisuse hindamist ajakohase, asjakohase ja usaldusväärse teabe kaudu. Samal ajal on andmekoosseisu määratlemisel lähtutud isikuandmete töötlemise minimaalsuse põhimõttest ehk registrisse kogutakse üksnes andmeid, mis on vajalikud tarbija olemasolevate finantskohustuste ulatuse, struktuuri ja täitmisega seotud asjaolude hindamiseks. Registrisse ei koguta andmeid, mille töötlemine ei ole krediidivõimelisuse hindamise eesmärgi saavutamiseks vajalik, sealhulgas näiteks tarbija sissetulekuandmeid, mida krediidiandja kontrollib muudest allikatest.

Paragrahvis sätestatud andmekoosseis hõlmab esiteks tarbija, krediiditeabe andja ning vajaduse korral füüsilisest isikust käendaja identifitseerimiseks vajalikke andmeid. Vastavad andmed on vajalikud krediidisuhte korrektseks sidumiseks konkreetse isikuga ning olukordade vältimiseks, kus krediidikohustus omistatakse ekslikult valele isikule. Krediiditeabe andja identifitseerimine on vajalik ka selleks, et võimaldada kontrollida andmete päritolu ning vajaduse korral pöörduda andmete täpsustamiseks või parandamiseks õige andmeandja poole.

Teiseks sisaldab andmekoosseis tarbijakrediidilepingu põhiandmeid, sealhulgas lepingu liiki, krediidi maksimaalset summat, krediidijääki või nõudejääki, tagasimakse tingimusi ning intressimäära tüüpi. Need andmed võimaldavad krediidiandjal hinnata tarbija olemasolevate finantskohustuste mahtu, kestust ja struktuuri ning kujundada tervikliku ülevaate tarbija võetud krediidikohustustest. Näiteks võimaldavad andmed krediidijäägi, tagasimaksegraafiku tüübi ja

järgmise maksekohustuse suuruse kohta hinnata tarbija regulaarset finantskoormust ning olemasolevate kohustuste mõju tema tagasimaksevõimele.

Paragrahvis nähakse ette ka krediitkohustuse täitmisega seotud asjaolude kajastamine, sealhulgas maksekohustuse täitmisega viivitamise fakt ning maksete edasilükkamise ajavahemik. Vastavate andmete eesmärk on anda krediidiandjale varajane indikatsioon võimalikest makseraskustest ning toetada seeläbi vastutustundlikku laenamist ja ülelaenamise ennetamist. Kohustuse täitmisega viivitamise fakti kajastatakse juhul, kui tarbija kohustuse täitmise tähtpäevast on möödunud vähemalt 14 päeva, mis aitab vältida lühiajalistest või tehnilistest viivitustest tulenevat ebaproportsionaalset mõju tarbija krediitvõimelisuse hindamisele.

Samuti nähakse ette andmete kogumine olukordades, kus tarbijakrediitilepingust tulenev nõue on loovutatud või leping on üle võetud kolmanda isiku poolt. Vastava teabe kajastamine on vajalik krediidisuhte järjepidevuse ja registri andmete terviklikkuse tagamiseks, eelkõige olukordades, kus krediidiandja vahetub näiteks nõude loovutamise või krediidiportfelli võõrandamise tulemusena. Selline lahendus aitab vältida olukorda, kus registris kajastatud krediitkohustused muutuksid ebatäpseks või osaliselt jälgitamatuks.

Paragrahvis sätestatud andmekoosseis on ammendav ning selle eesmärk on tagada õigusselgus selle kohta, milliseid andmeid krediitideaberegistris töödelda võib. Seejuures ei saa põhimäärusega registrisse kogutavate andmete ringi laiendada väljapoole krediitideabe jagamise seaduses sätestatud andmekategooriaid, vaid põhimäärus üksnes konkretiseerib andmete tehnilist ja sisulist koosseisu.

Punktis 2 sätestatud asukohariigi kahetähelise maakoodi puhul tuleks aluseks võtta rahvusvahelise standardi EVS-EN ISO 3166-1 riikide ja territooriumide kahetäheliste koodide tabel.

Võrreldes krediitideabe jagamise seadusega on andmekoosseise täpsustatud järgmistes punktides:

- 1) punktis 3 täpsustatakse, et kohustuse suurust tähistatakse täiseurodes või sendi täpsusega;
- 2) punktis 5 tuuakse esile konkreetsete krediitiliigid – elamukinnisvaraga seotud krediit, sõiduki liising, muu vara liising, vara ost järeelmaksuga, krediitkaardilaen, arvelduskrediit, muu rahaline krediit. Krediitiliikide klassifitseerimisel on lähtutud rahandusministri 19.12.2015.a määruse nr 50 „Finantsinspeksioonile esitatavate krediidiandja või -vahendaja ning välisriigi krediidiandja või -vahendaja filiaali aruannete vormid, koostamise metoodika ja esitamise kord“ lisa 3 punktist 4.1 (vt ka põhimääruse § 7 lõiget 4). Selle õigusakti alusel on turuosaliste jaoks kujunenud selge arusaam krediitiliikide klassifitseerimisest;
- 3) punktis 6 täpsustatakse, et krediidi maksimaalne summa väljendatakse täiseurodes või sendi täpsusega;
- 4) punktis 7 täpsustatakse, et krediidijääk või nõudejääk väljendatakse täiseurodes või sendi täpsusega;
- 5) punktis 8 tuuakse esile krediidi tagasimaksegraafiku tüübid – annuiteetmaksed, võrdsed põhiosamaksed, osaline amortisatsioon, ühekordne tagasimakse laenuperioodi lõpus, muud tagasimaksed;
- 6) punktis 9 täpsustatakse, et krediidi intressimäära tüüpideks on fikseeritud ja fikseerimata määrad;

- 7) punktis 10 täpsustatakse, et tarbijakrediidilepingus kokku lepitud järgmise tagasimakse suurus tuleb väljendada täiseurodes või sendi täpsusega;
- 8) punktis 13 täpsustatakse, et tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude loovutamise või tarbijakrediidilepingu kolmanda isiku poolt ülevõtmise fakti puhul peetakse silmas nõude loovutamist võlaõigusseaduse § 164 või lepingu ülevõtmist võlaõigusseaduse § 179 tähenduses.

Lõikes 2 täpsustatakse krediiditeaberegistri tarbijakrediidilepingu sõlmimise piirangutega tarbijate nimekirja kantavate andmete koosseisu. Andmekoosseisu eesmärk on võimaldada üheselt tuvastada tarbija, kes on avaldanud soovi piirata enda suhtes uute tarbijakrediidilepingute sõlmimist, ning tagada avalduse õige ja ajakohane arvestamine krediidivõimelisuse hindamise protsessis.

Nimekirja kantakse tarbija identifitseerimiseks vajalikud minimaalsed andmed – ees- ja perekonnanimi ning isikukood või selle puudumise korral sünniaeg. Vastavad andmed on vajalikud selleks, et välistada tarbija ekslik tuvastamine ning tagada piirangu kohaldumine üksnes selle isiku suhtes, kes on vastava avalduse esitanud. Isikukoodi puudumise korral kasutatakse alternatiivse identifikaatorina sünniaega, mis võimaldab tagada regulatsiooni kohaldamise ka nende isikute puhul, kellel Eesti isikukood puudub.

Lisaks kantakse nimekirja avalduse esitamise kuupäev. See aitab tagada selgust piirangu kehtivuse ning selle rakendumise aja osas, võimaldades krediidiandjal hinnata, kas tarbija suhtes kehtib krediidilepingu sõlmimise piirang krediidivõimelisuse hindamise ajal. Avalduse esitamise kuupäev võimaldab vajaduse korral kontrollida ka piirangu rakendamise järjepidevust ning lahendada võimalikke vaidlusi piirangu kehtivusega seotud asjaolude üle.

Lõikes 3 sätestatakse krediiditeabe andja identiteedi kuvamise erisus krediiditeabe jagamise seaduse § 10 lõike 1 punktis 1 nimetatud isikule väljastatavas päringu vastuses. Sätte kohaselt ei kuvata sel juhul päringu tegijale krediiditeabe andja tuvastamist võimaldavaid andmeid, vaid need asendatakse unikaalse numbriga, mis ei võimalda krediiditeabe andjat otseselt tuvastada. Sätte eesmärk on tasakaalustada ühelt poolt krediidivõimelisuse hindamiseks vajaliku teabe kättesaadavus ning teiselt poolt krediiditeabe andjate õigustatud huvi vältida registri kasutamist eesmärkidel, mis ei ole seotud krediidivõimelisuse hindamisega. Krediidivõimelisuse hindamiseks ei ole üldjuhul vajalik teada, milline konkreetne krediidiandja või krediidiinkasso on registrisse andmed esitanud, vaid oluline on teave tarbija olemasolevate finantskohustuste ulatuse, struktuuri ja täitmise kohta.

Krediiditeabe andja identiteedi varjamine aitab vähendada riski, et registriandmeid kasutatakse näiteks ärilise teabe kogumiseks, konkurentide kliendibaasi või portfelli kaardistamiseks või muul eesmärgil, mis väljub krediiditeabe jagamise seaduses sätestatud eesmärkidest. Samuti aitab see vältida olukordi, kus registrist saadud teavet kasutatakse turuosaliste vahelise konkurentsi mõjutamiseks.

Samas ei kahjusta krediiditeabe andja identiteedi asendamine unikaalse numbriga registri põhieesmärki ehk krediidivõimelisuse hindamise kvaliteeti, kuna krediidiotsuse tegemiseks vajalikud andmed tarbija finantskohustuste kohta jäävad päringu tegijale endiselt nähtavaks. Unikaalse numbri kasutamine võimaldab vajaduse korral siduda sama krediiditeabe andja poolt esitatud andmeid omavahel, ilma et krediiditeabe andja isik avalduks.

Seega on tegemist meetmega, mis aitab kaasa andmete eesmärgipärase kasutamise tagamisele ning vähendab registri väärkasutuse riski, säilitades samal ajal registri funktsionaalsuse krediitdivõimelisuse hindamisel.

Lõikes 4 sätestatakse krediitiliikide määratlemise alus krediiteaberegistris kasutatava liigituse ühtsuse tagamiseks. Sätte kohaselt lähtutakse § 6 lõike 1 punktis 5 nimetatud krediitiliikide määratlemisel rahandusministri 19.12.2015.a määruse nr 50 „Finantsinspeksioonile esitatavate krediidiandja või -vahendaja ning välisriigi krediidiandja või -vahendaja filiaali aruannete vormid, koostamise metoodika ja esitamise kord“ lisa 3 punktis 4.1 sätestatud liigitusest. Vastavalt viidatud punktile on krediitiliikideks elamukinnisvaraga seotud krediit, sõiduki liising, muu vara liising, vara ost järeelmaksuga ja muu rahaline krediit.

Viide olemasolevale õigusaktile on vajalik, et tagada krediitiliikide ühtne tõlgendamine ja kasutamine kõigi krediiteaberegistri osaliste poolt. Kuna krediiteaberegistri eesmärk on võimaldada krediitdivõimelisuse hindamisel kasutada võrreldavaid ja standardiseeritud andmeid, on oluline vältida olukorda, kus erinevad krediiteabe andjad liigitavad samasisulisi krediititooteid erinevalt. Ühtne liigitus aitab tagada registriandmete võrreldavuse, kvaliteedi ja töökindluse.

Samuti võimaldab see vältida samade mõistete erinevat sisustamist erinevate õigusaktide tasandil. Rahandusministri viidatud määruses kasutatav krediitiliikide klassifikatsioon on finantssektoris juba kasutusel ning turuosalistele tuttav, mistõttu vähendab sellele tuginemine halduskoormust ning lihtsustab registri rakendamist ja andmete esitamise protsessi.

Sätte eesmärk ei ole luua uusi krediitiliikide kategooriaid, vaid tagada krediiteaberegistri andmete esitamisel ühtne arusaam juba olemasolevate krediitiliikide sisust. See aitab kaasa krediitdivõimelisuse hindamise kvaliteedile ning toetab registri eesmärki võimaldada ajakohast ja võrreldavat ülevaadet tarbija finantskohustustest.

Lõikes 5 täpsustatakse krediiteabe jagamise seaduse § 10 lõike 1 punktis 1 nimetatud isikule väljastatava päringu vastuse kuvamisloogikat määruse § 6 lõike 1 punktides 12 (viivitamise fakt) ja 13 (nõude loovutamise fakt) nimetatud andmete osas. Sätte kohaselt kuvatakse kohustuse täitmisega viivitamise fakti ning nõude loovutamise või lepingu ülevõtmise fakti puudutavate andmete asemel tühi väli juhul, kui vastavad andmed puuduvad või kui on saabunud krediiteabe jagamise seaduse § 10 lõigetes 4 või 5 sätestatud tähtpäev (möödunud on 45 päeva nende andmete edastamisest registrisse).

Sätte eesmärk on tagada registriandmete ühetaoline ja neutraalne kuvamine olukorras, kus krediitdivõimelisuse hindamiseks asjakohane teave puudub või selle kuvamiseks seaduses ette nähtud ajavahemik on lõppenud. Tühja välja kuvamine välistab olukorra, kus päringu tegija võiks teha tarbija suhtes põhjendamatuid järeldusi üksnes seetõttu, et teatud andmeväljal puudub väärtus või andmete säilitamise tähtaeg on möödunud.

Kohustuse täitmisega viivitamise fakti ja nõude loovutamise või lepingu ülevõtmise fakti kajastamine on ajaliselt piiratud ning seotud krediiteabe jagamise seaduses sätestatud eesmärgipärase töötlemise tingimustega. Pärast seaduses sätestatud tähtpäeva saabumist ei ole vastava teabe arvestamine krediitdivõimelisuse hindamisel enam põhjendatud. Seetõttu nähakse ette, et päringu vastuses ei kuvata aegunud andmete kohta negatiivset või positiivset märget, vaid neutraalne tühi väli.

Selline lahendus toetab andmete minimaalsuse ja eesmärgipärasuse põhimõtteid ning aitab tagada, et krediitdivõimelisuse hindamisel kasutatakse üksnes asjakohast ja ajakohast teavet. Samuti vähendab see riski, et tarbijale avaldub ebaproportsionaalne mõju ajalooliste või enam mitteasjakohaste asjaolude tõttu.

Ühtlasi tähendab tühja välja kuvamine seda, et päringu tegija ei saa eristada olukorda, kus vastavat asjaolu ei ole kunagi esinenud, olukorrast, kus asjaolu esines, kuid selle kuvamiseks ettenähtud tähtaeg on möödunud. Selline lähenemine aitab tugevdada tarbija õiguste kaitset ning toetab seaduses sätestatud andmete piiratud säilitamise loogikat.

Paragrahv 8 – registriandmete juurdepääsu andmine

Lõikes 1 sätestatakse registriandmete otsejuurdepääsu võimaldamise viisid. Sätte eesmärk on tagada krediitideaberegistri andmete turvaline, kontrollitud ja eesmärgipärane kasutamine, võimaldades registri kasutamist nii automatiseeritud andmevahetuse kaudu kui ka kasutajaõigustel põhineva juurdepääsu alusel.

Lõike 1 punkti 1 kohaselt tagatakse registriandmete otsejuurdepääs infosüsteemide andmevahetuskihi või muu sarnase andmevahetusplatvormi kaudu. Sätte eesmärk on võimaldada registri tõhusat ja turvalist kasutamist eelkõige krediitdivõimelisuse hindamise protsessis, kus päringute tegemine peab olema kiire, standardiseeritud ja tehniliselt töökindel. Viide infosüsteemide andmevahetuskihile hõlmab eelkõige X-tee kasutamist, kuid regulatsioon on kujundatud tehnoloogianeutraalselt, võimaldamaks kasutada ka muid samaväärseid andmevahetuslahendusi. Sellist lähenemist võimaldab krediitideabe jagamise seaduse § 6 lõige 2, mille kohaselt ei pea registri andmevahetust korraldama riigi infosüsteemi andmevahetuskihi kaudu. See on vajalik, et tagada registri toimimise paindlikkus ja tagada, et kõik kohustatud turuosaliselt saaksid registriga liidestuda, sõltumata kasutatavast platvormist. Samas peab ka X-teele sarnane andmevahetusplatvorm tagama andmevahetuse turvalisuse, autenditavuse, jälgitavuse ning vastavuse krediitideabe jagamise seadusest ja küberturvalisuse nõuetest tulenevatele tingimustele.

Lõike 1 punktis 2 sätestatakse võimalus tagada registriandmete juurdepääs volitatud töötleja määratud kasutajaõiguste alusel ja viisil. Selline lahendus on vajalik eelkõige olukordades, kus registri kasutamine eeldab individuaalset kasutajapõhist ligipääsu või kus automatiseeritud andmevahetuslahenduse kasutamine ei ole asjakohane või tehniliselt võimalik. Kasutajaõiguste määramisel lähtub volitatud töötleja seadusest tulenevatest juurdepääsu alustest ning vajadusest tagada, et registriandmete pääsevad ligi üksnes selleks õigustatud isikud ulatuses, mis on vajalik nende ülesannete täitmiseks.

Lõikes 2 sätestatakse registriandmete väljastamise viisid. Sätte eesmärk on tagada registriandmete kättesaadavus krediitideabe jagamise seaduses sätestatud õigustatud isikutele viisil, mis on ühtaegu turvaline, kontrollitav ning vastab registri kasutamise praktilistele vajadustele.

Lõike 2 punkti 1 kohaselt tagatakse andmete väljastamine registrist ühekordse andmepäringuna taotluse alusel. See on vajalik eelkõige juhtudel, kus registri kasutamine toimub üksikjuhtumipõhiselt ning puudub vajadus püsiva või automatiseeritud andmevahetuse järele. Ühekordse päringu tegemise võimalus tagab paindlikkuse registri kasutamisel ning võimaldab õigustatud isikutel saada konkreetse eesmärgi täitmiseks vajalikku teavet ilma püsiva

liidestuseta registriga. Samuti aitab taotluspõhine lahendus tagada, et andmete väljastamine toimub üksnes õiguspärase huvi või seadusest tuleneva aluse olemasolul.

Lõike 2 punktis 2 nähakse ette võimalus väljastada andmeid poolte vahel sõlmitud lepingu alusel. Vastav lahendus on vajalik eelkõige krediiditeabe jagamise seaduse § 10 lõike 1 punktis 1 nimetatud isikute puhul, kes kasutavad registrit regulaarselt krediidivõimelisuse hindamise eesmärgil ning kelle tegevus eeldab pidevat, standardiseeritud ja tehniliselt integreeritud juurdepääsu registriandmetele. Leping sõlmimine võimaldab täpsustada registri kasutamise tehnilisi, organisatsioonilisi ja turvalisusega seotud tingimusi, sealhulgas kasutajaõigusi, autentimise viise, teenustasemeid, tehnilisi nõudeid ning poolte vastutust registri kasutamisel. Leping alusel juurdepääsu võimaldamine aitab tagada ka registriandmete turvalise kasutamise ning võimaldab volitatud töötlejal kontrollida, et registrit kasutatakse üksnes seaduses sätestatud eesmärkidel ja tingimustel. See on eriti oluline arvestades registris töödeldavate andmete tundlikkust ning võimalikku mõju tarbija krediidivõimelisuse hindamisele.

Lõikes 3 sätestatakse nõuded registriandmetele juurdepääsu taotlemisel. Sätte kohaselt peab juurdepääsu taotlev isik või asutus märkima, milliste andmete kohta soovitakse päringuid teha ning millisel õiguslikul alusel vastavat juurdepääsu taotletakse.

Registriandmetele juurdepääs võimaldatakse üksnes ulatuses, mis on vajalik krediiditeabe jagamise seaduses sätestatud eesmärkide saavutamiseks. Kuna krediiditeaberegister sisaldab tundlikke finantskohustusi puudutavaid andmeid, peab enne juurdepääsu võimaldamist olema võimalik hinnata nii taotleja õigust andmetele ligi pääseda kui ka taotletava andmestiku ulatuse põhjendatust.

Õigusliku aluse märkimise kohustus võimaldab volitatud töötlejal kontrollida, kas taotlejal on krediiditeabe jagamise seadusest või muust õigusaktist tulenev õigus registriandmeid kasutada ning kas taotletav juurdepääs vastab seaduses sätestatud eesmärgile. Andmete ulatuse täpsustamine aitab omakorda tagada isikuandmete minimaalsuse põhimõtte järgimise, võimaldades ligipääsu üksnes nendele andmetele, mis on taotleja ülesannete täitmiseks vajalikud.

Säte toetab ka registri kasutamise läbipaistvust ja kontrollitavust, võimaldades volitatud töötlejal hinnata juurdepääsu põhjendatust juba enne kasutaja liidestamist või kasutajaõiguste andmist. Selline eelkontroll aitab vähendada registriandmete väärkasutuse riski ning tagada, et juurdepääsuõigused kujundatakse vastavalt kasutaja tegelikule vajadusele ja seadusest tulenevale pädevusele.

Lõikes sätestatud nõue on vajalik ka selleks, et võimaldada diferentseeritud juurdepääsuõiguste rakendamist. Kõigil registri kasutajatel ei ole põhjendatud vajadust kõigile registris sisalduvatele andmetele ligipääsuks ning seetõttu peab juurdepääsu ulatus olema seotud kasutaja õigusliku staatuse ja registri kasutamise eesmärgiga.

Lõikes 4 sätestatakse päringu tegija kohustus märkida registrisse päringu tegemisel selgitus päringu õigusliku aluse kohta. Sätte eesmärk on tagada registriandmete kasutamise läbipaistvus, kontrollitavus ja eesmärgipärasus ning võimaldada hiljem kontrollida, kas registriandmete kasutamine toimus seaduslikul alusel.

Krediiditeaberegister sisaldab andmeid tarbija finantskohustuste kohta, mistõttu peab iga päring olema seotud konkreetse seadusest tuleneva õiguse või ülesande täitmisega. Õigusliku aluse ja

selgituse märkimise kohustus aitab tagada, et registriandmeid ei kasutata üldiseks huvist kantud päringute tegemiseks ega eesmärkidel, mis ei ole krediiditeabe jagamise seadusega lubatud. Praktikas tähendab see, et päringu tegija peab päringu tegemise hetkel põhjendama, millisel seadusest tuleneval alusel ja eesmärgil ning miks andmeid küsitakse, näiteks krediidivõimelisuse hindamiseks seoses konkreetse tarbijakrediiditaotlusega.

Sätel on oluline roll registri kasutamise tagantjärele kontrollitavuse tagamisel. Päringu tegemise selgituste fikseerimine võimaldab vajaduse korral kontrollida nii volitatud töötlejal, vastutaval töötlejal kui ka pädevatel järelevalveasutustel, kas registri kasutamine oli õiguspärane ning vastas andmete töötlemise eesmärgile. Samuti aitab vastav teave tagada tarbija õigusi, võimaldades talle anda ülevaate sellest, kes, millal ja millisel alusel on tema andmeid registrist küsinud.

Lõikega 5 kehtestatakse krediiditeaberegistri andmete juurdepääsu kord isikute puhul, kelle õigus registriandmeid kasutada põhineb andmesubjekti nõusolekul. Sätte kohaselt võimaldatakse sellistele isikutele juurdepääs registriandmetele üksnes andmesubjekti antud nõusoleku ulatuses ning avaliku teabe seaduse § 43⁶ alusel loodud andmenõusoleku ja volituste haldamise andmekogu vahendusel.

Sätte eesmärk on tagada, et andmesubjekti nõusolekul põhinev juurdepääs registriandmetele toimuks turvaliselt, kontrollitavalt ja üheselt tõendataval viisil. Kuna krediiditeaberegister sisaldab tundlikke andmeid, peab olema võimalik usaldusväärselt tuvastada nii nõusoleku olemasolu, selle ulatus kui ka see, kellele ja millistel tingimustel andmesubjekt on juurdepääsu võimaldanud.

Andmenõusoleku ja volituste haldamise andmekogu kasutamine võimaldab tagada nõusolekute keskse, standardiseeritud ja tehniliselt usaldusväärse haldamise. Selline lahendus vähendab riski, et nõusolekuid hallatakse erinevate süsteemide kaudu ebaühtlaselt või viisil, mis raskendab hilisemat kontrolli. Samuti võimaldab see tagada, et registriandmetele pääseb ligi üksnes ulatuses, milleks andmesubjekt on selgesõnaliselt nõusoleku andnud.

Sätte kohaselt on juurdepääs piiratud nõusolekuga määratud ulatusega. See tähendab, et andmesubjekt saab määrata, milliste andmete või millise eesmärgi jaoks nõusolek antakse, ning registri kasutaja ei või saada juurdepääsu laiemale andmehulgale kui see, milleks nõusolek on antud. Selline lahendus toetab isikuandmete minimaalsuse ja eesmärgipärasuse põhimõtteid ning tugevdab andmesubjekti kontrolli tema kohta töödeldavate andmete üle.

Ühtlasi aitab andmenõusoleku ja volituste haldamise andmekogu kasutamine tagada registri kasutamise läbipaistvust ja hilisemat kontrollitavust, kuna võimalik on tuvastada, millal, kellele ja millises ulatuses nõusolek anti ning kas registriandmete kasutamine vastas andmesubjekti tahtele.

Lõikes 6 sätestatakse registripidaja õigus piirata või keelata juurdepääs krediiditeaberegistri andmetele olukorras, kus andmevahetusega kaasneb või võib kaasneda risk registri konfidentsiaalsusele või terviklusele. Säte võimaldaks registripidajal rakendada viivitamatuid kaitsemeetmeid krediiditeaberegistri turvalisuse tagamiseks ning ennetada olukordi, mis võivad kahjustada registri toimimist.

Registri konfidentsiaalsuse kahjustamise risk võib seisneda näiteks volitamata juurdepääsu ohus, turvanõuetele mittevastavas andmevahetuses või olukorras, kus esineb põhjendatud

kahtlus andmete võimalikuks lekkeks või väärkasutuseks. Registri tervikluse risk võib seisneda selles, et andmevahetuse tulemusena võivad registrisse sattuda ebaõiged, moonutatud või tehnilise vea tõttu kahjustatud andmed.

Sättega antakse registripidajale võimalus reageerida kiiresti ja paindlikult olukordades, kus registri turvalisus võib olla ohustatud, ilma et oleks vajalik eelnev pikem menetlus või mingi täiendava menetlusliku otsuse ootamine. Arvestades krediiteaberegistri rolli krediitdivõimelisuse hindamisel, võib ka lühiajaline turvarike või andmete tervikluse kahjustus mõjutada märkimisväärselt krediidiotsuste kvaliteeti ning tarbijate õigusi. Seetõttu peab registripidajal olema õigus võtta tarvitusele ennetavaid meetmeid juba riski tekkimise kahtluse korral.

Juurdepääsu piiramine või keelamine peab olema proportsionaalne ning kestma üksnes seni, kuni risk on kõrvaldatud või piisavalt maandatud.

Paragrahv 9 – andmesubjekti õigused

Normiga sätestatakse andmesubjekti õigused krediiteaberegistri kasutamisel ning tingimused nende õiguste teostamiseks. See aitab tagada andmesubjektile läbipaistva ülevaate tema kohta registris töödeldavatest andmetest, võimaldada kontrollida andmete kasutamise õiguspärasust ning anda tarbijale võimalus kasutada registrit enda finantskäitumise teadlikuks juhtimiseks.

Lõike 1 kohaselt on andmesubjektil õigus tutvuda registri vahendusel enda kohta töödeldud andmetega, sealhulgas andmete töötlemise logiga. Vastava õiguse eesmärk on tagada andmesubjektile ülevaade sellest, milliseid tema finantskohustusi puudutavaid andmeid registris töödeldakse ning kas andmete töötlemine toimub õiguspäraselt ja eesmärgipäraselt. Andmete töötlemise logiga tutvumise võimalus on oluline läbipaistvuse ja kontrollitavuse tagamiseks, võimaldades andmesubjektil saada teavet selle kohta, kes, millal ja millisel õiguslikul alusel on tema kohta registrist päringuid teinud. Selline lahendus aitab tugevdada andmesubjekti kontrolli tema kohta töödeldavate andmete üle ning suurendab usaldust krediiteaberegistri toimimise vastu.

Inimese õigus saada mugaval ja kasutajasõbralikul viisil ülevaade enda kohta tehtud päringutest ning andmete töötlemise logidest tagatakse andmejälgija või muu samaväärse tehnilise lahenduse kaudu. Kui registri andmevahetus toimub infosüsteemide andmevahetuskähi kaudu, võimaldatakse ülevaade andmejälgija vahendusel. Samas ei pruugi krediiteaberegistri andmevahetus toimuda üksnes infosüsteemide andmevahetuskähi kaudu ning registri toimimisel võib kasutada ka muud sarnast andmevahetusplatvormi. Kuna andmejälgija funktsionaalsus on seotud infosüsteemide andmevahetuskähi logidega, tuleb muude tehniliste lahenduste kasutamise korral tagada andmesubjektile samaväärne võimalus tutvuda tema kohta tehtud päringute ja andmete töötlemise asjaoludega registri kaudu või muu kasutajasõbraliku lahenduse abil.

Oluline on tagada, et andmesubjekti õigus saada ülevaade enda kohta töödeldavatest andmetest ja nende kasutamisest ei sõltuks registri tehnilisest arhitektuurist ega kasutatavast andmevahetuslahendusest. Olenemata kasutatavast tehnoloogilisest lahendusest peab andmesubjektile olema tagatud lihtne, arusaadav ja usaldusväärne võimalus kontrollida, kes, millal ja millisel õiguslikul alusel on tema andmeid registrist kasutanud.

Lõikes 2 sätestatakse, et andmesubjektile juurdepääsu tagamiseks kasutatakse riigi autentimisteenust. Vastava nõude eesmärk on tagada andmesubjekti usaldusväärne tuvastamine

enne registris sisalduvatele andmetele juurdepääsu võimaldamist. Arvestades registris töödeldavate andmete tundlikkust, on vajalik kasutada kõrge turvalisuse tasemega autentimislahendust, mis vähendab identiteedivarguse, volitamata juurdepääsu või andmete väärkasutuse riski. Riigi autentimisteenuse kasutamine tagab ühtlasi ühtse, laialdaselt kasutatava ja usaldusväärse ligipääsulahenduse.

Lõike 3 kohaselt on andmesubjektil õigus teha registri vahendusel avaldus enda kandmiseks tarbijakrediidilepingu sõlmimise piirangutega tarbijate nimekirja. Vastava õiguse eesmärk on võimaldada tarbijal vabatahtlikult piirata enda suhtes uute tarbijakrediidilepingute sõlmimist olukorras, kus ta soovib ennetada impulsiivset laenamist, maandada ülelaenamise riski või kaitsta end võimalike kuritarvituste eest, sealhulgas identiteedivarguse juhtudel. Registri kaudu avalduse esitamise võimaldamine tagab tarbijale mugava, kiire ja kasutajasõbraliku viisi vastava õiguse realiseerimiseks ning toetab krediiditeabe jagamise seaduse eesmärki edendada vastutustundlikku laenamist ja laenuvõtmist.

Paragrahv 10 – ebaõigete andmete parandamine ja täiendamine

Paragrahviga 9 sätestatakse registrisse kantud ebaõigete andmete parandamise ja andmete ajakohasena hoidmise põhimõtted ning vastutuse jaotus krediiditeabe andja ja registripidaja vahel. Sätte eesmärk on tagada krediiditeaberegistris sisalduvate andmete õigsus, ajakohasus ja usaldusväärsus, kuna registriandmeid kasutatakse krediidivõimelisuse hindamisel ning need võivad mõjutada oluliselt tarbija võimalusi krediiti saada.

Lõike 1 kohaselt vastutab registrisse kantud ebaõigete andmete parandamise ning andmete ajakohasena hoidmise eest krediiditeabe andja. Vastutus piirneb krediiditeabe andja registripidajale edastatud andmetega. Vastava lahenduse eesmärk on siduda vastutus selle isikuga, kes andmed registripidajale esitab ning kellel on olemas ainuõige teadmine krediidisuhte tegelikest asjaoludest. Kuna registripidajal puudub üldjuhul võimalus hinnata krediidisuhtest tulenevate andmete sisulist õigsust või kontrollida krediidilepingute täitmisega seotud faktilisi asjaolusid, lasub vastutus andmete kvaliteedi eest eeskätt krediiditeabe andjal.

Lõikes 2 nähakse ette krediiditeabe andja kohustus esitada registripidajale viivitamata uued andmed või teavitada registripidajat vajadusest andmeid muuta kohe pärast vea ilmnemist. Sätte eesmärk on tagada võimalikult kiire reageerimine olukordades, kus registrisse kantud andmed osutuvad ebaõigeks, puudulikuks või aegunuks. Arvestades registris sisalduvate andmete mõju krediidiotsustele, võib ka lühiajaline ebaõige või ajakohastamata teave mõjutada tarbija krediidivõimelisuse hindamist. Seetõttu on oluline, et krediiditeabe andja võtaks vea ilmnemisel viivitamata tarvitusele meetmed andmete parandamiseks või uuendamiseks.

Lõikes 3 sätestatakse registripidaja õigus teha krediiditeabe andjale järelepärimisi olukorras, kus on tekkinud kahtlus andmete õigsuses. Vastava õiguse eesmärk on tagada registri andmekvaliteet ning võimaldada registripidajal kiirelt reageerida olukordades, kus registriandmete põhjal ilmnevad võimalikud vastuolud, tehnilised vead või muud asjaolud, mis võivad viidata ebaõigetele andmetele. Tegemist ei ole krediiditeabe andja vastutuse ülevõtmisega registripidaja poolt, vaid täiendava kontrollimehhanismiga, mis aitab vähendada ebaõigete andmete püsimise riski registris ning toetab registri usaldusväärsust.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul on puutumus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmäärus), kuivõrd eelnõus reguleeritakse isikuandmete töötlemisega seotud küsimusi, sealhulgas andmetöötamise logide säilitamist. Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määrusega ei kaasne olulisi muid täiendavaid mõjusid võrreldes seaduses kirjeldatud mõjudega. Määruse mõju seisneb eelkõige krediiditeaberegistri toimimise praktiliste tingimuste täpsustamises ning krediiditeabe jagamise seaduses sätestatud regulatsiooni rakendamise võimaldamises. Määrusega luuakse eeldused registri turvaliseks, läbipaistvaks ja tõhusaks toimimiseks, toetades seeläbi vastutustundlikku laenamist, krediidivõimelisuse kvaliteetset hindamist ja ülelaenamise riskide ennetamist. Samuti aitab määrus kaasa andmesubjektide õiguste paremale tagamisele, võimaldades neil saada mugavalt ülevaade enda kohta töödeldavatest andmetest ja registri kasutamisest.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Vastavalt krediiditeabe jagamise seadusele peab krediiditeaberegister täiemahulist tööd alustama 01.03.2029. a. Selle eelduseks on krediiditeaberegistri pidaja leidmiseks hankemenetluse ettevalmistamine ja läbiviimine ning registri toimimiseks vajalike lepinguliste, organisatsiooniliste ja tehniliste eelduste loomine. Registripidaja valimise järel tuleb tagada registri tehniline arendamine, liidestuste loomine krediiditeabe andjate ja registri kasutajatega, testimine ning registri kasutuselevõtt kooskõlas krediiditeabe jagamise seaduses sätestatud tähtaegadega. Samuti eeldab määruse rakendamine registri kasutajate, sealhulgas krediiditeabe andjate, tehnilist valmisolekut andmete esitamiseks ja registri kasutamiseks.

Määruse rakendamine ei too kaasa täiendavaid püsivaid riigieelarvelisi kulusid krediiditeaberegistri pidamiseks, kuna registripidamise ülesanne delegeeritakse krediiditeabe jagamise seaduse alusel kontsessioonilepingu kaudu registripidajale. Registri arendamise, haldamise, hooldamise ja registriteenuse osutamisega seotud kulud kannab registripidaja vastavalt kontsessioonilepingu tingimustele, küsides registriteenuste kasutamise eest tasu.

Riigile võivad kaasneda piiratud ulatusega kulud seoses hankemenetluse ettevalmistamise ja läbiviimisega, sealhulgas hankedokumentide ettevalmistamisega. Tegemist on ühekordsete rakenduskuludega.

Määruse rakendamisega ei kaasne otseseid riigieelarvelisi tulusid. Kaudse mõjuna võib määrus aidata kaasa vastutustundlikuma laenamise praktika kujunemisele, krediidivõimelisuse kvaliteetsemale hindamisele ja ülelaenamise riskide vähenemisele, millel võib pikemas perspektiivis olla positiivne mõju finantskeskkonna stabiilsusele ja tarbijakaitsele, samuti kohalike omavalitsuste tegevusele (võlanõustamisteenused).

6. Määruse jõustumine

Määruse eelnõu saadetakse kooskõlastamisele enne krediiditeabe jagamise seaduse jõustumist, et anda huvirühmadele piisav aeg kavandatava regulatsiooniga tutvumiseks ning võimalike rakenduslike küsimuste ja ettepanekute esitamiseks. Varajane kooskõlastamine aitab tagada, et määruses sätestatavad tehnilised ja korralduslikud nõuded on normiadressaatidele arusaadavad ja praktikas rakendatavad.

Määrus kehtestatakse seaduse jõustumisel ning määrus kavandatakse jõustumata üldises korras (haldusmenetluse seaduse § 93 lõige 2).

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse koostöölastamiseks Justiits- ja Digiministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Siseministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Statistikaametile, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Riigi Infosüsteemi Ametile, Andmekaitse Inspeksioonile, Eesti Krediidiandjate Liidule, Eesti Pangaliidule, FinanceEstoniale, Eesti Võlanõustajate Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule, Finantsinspeksioonile, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale, Notarite Kojale, B2 Impact OÜ-le, Heimondo Estonia OÜ-le, Julianus Inkasso OÜ-le, ja OÜ-le GS Core.